

Het *Climate Action Project*: *Teamwork makes the dream work!*

GOELE CORNELISSEN

Elk jaar in oktober en november werken leerkrachten en studenten van 6 tot 22 jaar in elk continent samen om een beter begrip te vormen over klimaatverandering. Ze bestuderen niet enkel de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering, maar werken ook samen om oplossingen te vinden en actie te ondernemen. Het resultaat van dat proces wordt online gedeeld om over de hele wereld ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren. Koen Timmers is initiatiefnemer van het project, maar ook lector aan de PXL Hogeschool en lid van COC. Touria Gandoul nam met haar leerlingen al drie jaar deel aan het *Climate Action Project*. Brandpunt sprak met Koen en Touria.

Dag Koen. Jij bent initiatiefnemer van het *Climate Action Project*. Wat was voor jou de beweegreden om dat project op te zetten?

“Nadat ik een project opgezet had waarbij gratis, kwalitatief, virtueel onderwijs aangeboden werd aan vluchtelingen in Kakuma (Kenia) besefte ik dat er een enorm potentieel zit in een wereldwijde community van leerkrachten die bekommernissen en *best practices* met elkaar delen. Als je na zes maanden al honderd leerkrachten uit 45 landen kan samenbrengen om niet alleen gratis les te geven aan vluchtelingen, maar ook actief te zoeken naar oplossingen, wat zou dat dan kunnen betekenen voor die andere grote uitdaging: klimaatverandering?”

“De bedoeling van het project is om studenten over de hele wereld gedurende zes weken te laten exploreren, discussiëren en creëren en om hen hun bevindingen en oplossingen online met elkaar te laten delen. De leerkrachten die dat begeleiden, spelen daarin natuurlijk een heel belangrijke rol.”

Wat hoop je met dat initiatief te bereiken?

“Heel veel. Allereerst voor de mensen die aan de basis hieraan meewerken. Samenwerken rond deze uitdaging is voor leerkrachten enorm verrijkend. Voor jongeren is het een belangrijke bron van informatie en inspiratie om oplossingen te bedenken en betekenisvolle acties te ondernemen. Er is een plaats voor ken-

nis en instructie, er is een plaats voor samenwerkend leren en vaardigheden. Maar bij klimaatonderwijs is er nog iets anders vereist: een gedragswijziging.”

“Intussen is het project op wereldschaal het grootste initiatief rond klimaatonderwijs dat zich écht in de klas afspeelt. We werken met zoveel mogelijk partners samen (WWF, VN, NASA, Education International ...) en op deze manier wordt het initiatief nu ook door COC in de kijker gezet. Vorig jaar hadden we 2,5 miljoen deelnemers in 140 landen en het project groeit elk jaar exponentieel. Dat belooft voor dit jaar.”

“Intussen is het project op wereldschaal het grootste initiatief rond klimaatonderwijs dat zich écht in de klas afspeelt.”

Koen Timmers

© Boumediene Belbachir

Touria, jij hebt al drie schooljaren deelgenomen aan het *Climate Action Project*. Waarom heb je daarvoor gekozen?

“Ik vind het heel belangrijk dat leerlingen vandaag stilstaan bij klimaatkwesies en dat ze inzicht krijgen in het verband tussen hoe wij leven en de impact die dat heeft op het klimaat. Ik zie heel veel scholen die kortlopende acties doen. Denk aan een dag waarop leerlingen geen plastic mogen meebrengen naar school. Een andere dag doet men iets rond groen op de speelplaats. Dan wordt ergens een struikje geplant, dat vaak diezelfde dag al onder het vuilnis zit. Zo maak je leerlingen onvoldoende bewust van de complexiteit van klimaatkwesies, van de verbanden tussen hoe wij (samen) leven en consumeren en de impact die dat heeft op het klimaat, de druk die dat legt op de wereld en op de levensomstandigheden van kinderen en volwassenen, hier en elders in de wereld. Mijn bedoeling is om de leerlingen daar bewust van te maken. Dat lukt niet met beperkte themadagen of projecten. Met het project van Koen Timmers lukt dat wel.”

“Het *Climate Action Project* biedt heel veel en divers materiaal aan waar leerkrachten, vanuit verschillende vakken, mee aan de slag kunnen. De website is zeer goed en duidelijk uitgewerkt. Er staan ook telkens tips bij en richtinggevende vragen om je op weg te helpen als je onvoldoende inspiratie zou hebben. Het is de bedoeling dat je daar een maand aan werkt. Als je hier als leerkracht voor openstaat, kan je via deze weg je leerplandoelstellingen – zelfs méér dan je leerplandoelstellingen – bereiken. Je zou misschien denken dat de klimaatkwesie zich vooral leent voor wetenschaps- onderwijs, maar je kan daarmee in alle vakken aan de slag. Dit past in alle leerplannen. Het materiaal is er. Het is aan leraren om ermee aan de slag te gaan in functie van het eigen vak.”

“Aan het einde van elk project bestaat ook steeds de mogelijkheid om daarover

uit te wisselen met een school uit een ander land. Ook dat is voor leerlingen heel interessant. Ze komen in contact met leerlingen van over de hele wereld en kunnen hun visies en ervaringen met elkaar vergelijken. Dat is een zeer verrijkende ervaring voor hen. Op die manier doe je aan uitwisseling zonder je te moeten verplaatsen.”

Hoe pak jij het project concreet aan in jouw klas?

“Ik geef zelf het vak geschiedenis in het Engels (CLIL; *Content and Language Integrated Learning*). Daar liggen voor mij heel wat kansen. Zo werk ik binnen geschiedenis bijvoorbeeld rond de kwestie slavernij. Ik werk er met mijn leerlingen rond vragen als: ‘Bestaat slavernij vandaag nog?’, ‘Wat is moderne slavernij?’, ‘Welke types van moderne slavernij bestaan?’, ‘Wat is het verschil tussen slavernij vroeger en slavernij vandaag?’, ‘Hoe verhoudt moderne slavernij zich tot de Verklaring van de Rechten van de Mens?’, ‘Welk systeem zit daarachter?’, ‘Hoe verhoudt zich dat tot ons consumptiegedrag?’, ‘Hoe vaak koop jij een nieuwe gsm?’, ‘Wie haalt de grondstoffen uit de mijnen?’, ‘Wie profiteert ervan?’, ‘Wat is de impact op het klimaat?’”

“Ik laat mijn leerlingen in groepjes en aan de hand van concrete opdrachten rond die vragen werken. Ze moeten daarvoor uiteenlopende artikels lezen en video’s bekijken. Er is heel veel materiaal beschikbaar via het *Climate Action Project*. Leerlingen worden dus aangespoord om zich in te lezen in de materie, om zaken aan de hand van verschillende bronnen te vergelijken en om zo ook zelf tot een oordeel te komen.”

“Er kruipt natuurlijk wel veel tijd en energie in. Ik moest me intensief inlezen, veel video’s bekijken. En ik heb moeten puzzelen met mijn lessen om dat organisatorisch klaar te spelen. Maar het was zeker de moeite waard.”

“Het is ons ook gelukt om aan het einde van ons project contact te hebben met een klas uit een ander land: twee keer met een Amerikaanse school (lager en middelbaar) en één keer met een klas uit Tunesië. In dat laatste geval was het mooi om te zien hoe de leerlingen, ondanks de gebrekkige taalkennis, er toch in slaagden om visies en ervaringen uit te wisselen.”

Hoe hebben de leerlingen dit project ervaren?

“Voor de leerlingen is het materiaal waarmee gewerkt wordt – de teksten, de video’s – vaak confronterend, maar tegelijk ook heel herkenbaar. Mijn leerlingen schrikken als ze vaststellen dat moderne

slavernij niet enkel volwassenen treft, maar ook kinderen. Het is voor hen best choquerend om te zien dat sommige kinderen daarin opgroeien en zelfs niet beter weten. Tegelijk zitten er ook heel herkenbare zaken in. Zij bestellen ook kleding die uit China moet komen en willen om de twee jaar de hipste gsm.”

“Wanneer de leerlingen contact kunnen hebben met leerlingen uit andere landen worden ze zich vaak bewust van de luxesituatie waarin ze hier in België leven. Ze kunnen naar school, zitten daar veilig, worden niet gebombardeerd, er is genoeg plaats in de klas, er zijn schoolbanken, computers ... en toch klagen wij best veel. Dat is voor hen een heel beklijvende ervaring.”

Touria Gandoul laat haar leerlingen in groepjes en aan de hand van concrete opdrachten werken voor het Climate Action Project. Aan het einde van elk project volgt een online uitwisseling met een school uit een ander land.

Koen onderstreept dat klimaatonderwijs niet alleen gaat over kennis, maar ook over gedragsverandering. Hoe kijk jij daarnaar?

“Voor mij gaat het over bewustwording en inzicht in het systeem dat klimaatverandering veroorzaakt. Ik geef wel toe dat dat moeilijker is voor kinderen in de lagere school. Daar kan ik me voorstellen dat je minder inzet op bewustwording en meer op het bevorderen van ‘goed’ gedrag. Maar in het secundair onderwijs ligt dat anders.”

“Ik merk dat dit project voor mijn leerlingen een verschil gemaakt heeft. Leerlingen die nu in de derde graad zitten en les gehad hebben van mij bekijken de dingen soms anders dan leerlingen die geen les van mij hebben gehad. Dat vind ik eigenlijk mijn belangrijkste verwezenlijking. En dat is iets waar ik wel trots op ben. Ze zien bepaalde verbanden en hebben zich een oordeel gevormd. Het is dan ook logisch dat ze daarnaar gaan handelen. Sommige leerlingen kiezen ervoor om anders te consumeren: geen kleren uit China kopen, een gsm minder aanschaffen, eens naar de tweedehandswinkel, seizoensfruit eten ... Ik ga leerlingen die andere keuzes maken daarvoor niet scheef bekijken, maar ik kijk wel hoopvol naar mijn leerlingen.”

Heb je dit project samen met collega's uitgewerkt?

“Neen, ik werkte er in onze school alleen aan mee vanuit Engels en Geschiedenis. Dat had vooral te maken met het feit dat we met veel directiewissels te maken hadden op dat moment, waardoor er geen ruimte voor gemaakt kon worden. Maar het wordt natuurlijk veel interessanter als je zoiets kan opnemen als team, door verschillende vakspecialisten, elk binnen het eigen vak. Het is onmogelijk om zo'n complexe kwestie als de klimaatverandering te laten blootleggen door één leerkracht. Het zou bijvoorbeeld heel mooi zijn als alle leerkrachten

in het vierde jaar hier vanuit hun eigen vakken rond werken. Bijvoorbeeld: in week één werken de wetenschappen errond, week twee de talen, week drie de levensbeschouwingen, week vier de humane vakken. Dan heb je een gedragen thema en kan je heel veel bereiken.”

“Je moet ook weten dat niet alle leerlingen graag geschiedenis doen, anderen doen niet graag wetenschappen. Maar als je hier als team aan werkt, wordt elke leerling vanuit het vak dat hem of haar het meest interesseert betrokken op de klimaatkwestie.”

“Tot slot is het ook eenvoudiger om contacten met andere scholen in te roosteren als je met een team samenwerkt. Voor mij was het een hele uitdaging om me, binnen mijn beperkte uurrooster, aan te passen aan de uurroosters van andere landen.

“Leerlingen die nu in de derde graad zitten en les gehad hebben van mij bekijken de dingen soms anders dan leerlingen die geen les van mij hebben gehad. Dat vind ik eigenlijk mijn belangrijkste verwezenlijking. En dat is iets waar ik wel trots op ben.”

Touria Gandoul

Binnen het rooster van een graad of een jaar is dat al eenvoudiger.”

Hoe sta je tegenover een vak(kencluster) klimaatgeletterdheid?

“Ik vind het belangrijk te zeggen dat ik deze kwesties aanreik vanuit mijn vak, mijn invalshoek. Ik wil niet, in de plaats van een wetenschapsleerkracht, tonen welke biochemische processen spelen. Een wiskundige gaat dat nog helemaal anders bekijken en een econoom rijkt nog andere invalshoeken aan.”

“*Teamwork makes the dream work*, maar het is volgens mij een flagrante leugen te zeggen dat je door vakken te clusteren een stevige basis kan leggen – en liefst meer – en dat je van je leerlingen kritische burgers kan maken. Dat is onrealistisch. Een (cluster)vak klimaat, waar dan wellicht ook één leerkracht voor instaat die daar in het beste geval voor opgeleid is: vergeet het! Je moet net onderstrepen dat mensen vanuit hun vakexpertise een grote troef zijn. Maar als je blijft, neen, ik ben absoluut tegen clusteren. Vakoverschrijdend werken is nog iets heel anders.”

Koen, wat neem jij mee uit dit verhaal?

“Leren en lesgeven is enorm complex en sommige onderwerpen vragen een andere aanpak. Maar iedereen heeft het potentieel om meer te doen.”

“Ik nodig iedereen uit om deel te nemen aan ons project. Er is een plaats voor kennis en instructie, er is een plaats voor samenwerkend leren én leerlingen worden uitgenodigd om stil te staan bij hun eigen gedrag. Het is gratis. Word deel van een wereldwijde community en bied leerlingen en studenten een onvergetelijke ervaring. Er is een aanbod voor elk vak en voor elke leeftijd. Je krijgt toegang tot een curriculum, lesvoorbereidingen, activiteiten en zelfs een persoonlijke gids.”